

ТЕЗИ ДОПОВІДЕЙ МІЖНАРОДНОЇ НАУКОВОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ «КРАЄЗНАВСТВО І УЧИТЕЛЬ - 2013»

І.В.Соха, О.В.Бондар

ХАРКІВСЬКІ МИЛОВАРИ (ІСТОРИЧНИЙ АСПЕКТ)

Робота присвячена історії становлення та розвитку миловарної галузі Харківщини. Основна увага приділяється аналізу діяльності найбільших харківських підприємств – найстарішого в галузі Харківського миловарного комбінату і провідного сучасного приватного виробництва – «Слобожанський миловар».

Ключові слова: мило, миловаріння, харківські миловарні підприємства, Слобожанський миловар, Харківський миловарний комбінат.

Работа посвящена истории становления и развития мыловаренной отрасли Харьковщины. Основное внимание уделяется анализу деятельности самых крупных харьковских предприятий – старейшего в отрасли Харьковского мыловаренного комбината и ведущего современного частного производства – «Слобожанский мыловар».

Ключевые слова: мыло, мыловарение, харьковские мыловаренные предприятия, Слобожанский мыловар, Харьковский мыловаренный комбинат.

The article reviews some aspects of the history and development of the soap-making industry in Kharkov. Special attention is paid to the analysis of the largest and the oldest enterprise of soap-making industry of Kharkov and the modern company- "Slobozhanskiy mylovar"

Keywords: soap, soap-making, soap-making enterprises, Slobozhanskiy mylovar, the soap-making industry in Kharkov.

Тема представленої роботи – «Харківські миловари (історичний аспект)» – присвячена дослідженню історії становлення та розвитку миловарної галузі Харківщини.

Актуальність теми полягає в тому, що мило – продукт першої необхідності, споживання якого пов'язане з гігієною населення, яка, в свою чергу, є важливою складовою здоров'я нації. Кількість, якість і доступність цього виробу визначається рівнем розвитку миловаріння та культурою споживання мила. Продукція наших миловарів – не тільки засіб підтримання чистоти і здоров'я. Запашне, оригінально сформоване мило – гарний подарунок, а впевненість у його безпеці і користі для тіла – душевний спокій, здорова шкіра і гарний настрій.

Об'єкт дослідження – миловарна галузь Харківщини, предметом дослідження роботи стали харківські миловарні підприємства. Тема досліджена передусім на основі аналізу діяльності найбільших харківських підприємств – найстарішого в галузі Харківського миловарного комбінату і провідного сучасного приватного виробництва – «Слобожанський миловар».

На жаль, фундаментальних досліджень з історії становлення та проблем галузі у місті Харкові та її провідних підприємств немає. Монографія О.С.Ключевича містить окремі аспекти історії українського кустарного миловаріння. Відомості про стан та технічну еволюцію кустарного миловаріння України у ХІХ - першій третині ХХ століття подає наукова стаття М.П.Маслова. Інформацію про окремі досягнення і проблеми галузі у радянський період можна знайти в радянській пресі. Газети «Слобідський край», «Урядовий кур'єр», «Время», «Панорама», «Красное знамя», «Соціалістична Харківщина», «Вечерний Харьков» присвятили статті проблемам і досягненням харківських миловарів у різні періоди історії Харкова. Газетні матеріали минулого століття дали можливість відчутти дух епохи 50-60-х років, розповіли про пошуки виходу з кризи у 80-ті та 90-ті роки ХХст. Сучасний стан миловаріння у місті дали змогу зрозуміти офіційні сайти підприємств, установ, новини на сайтах.

Мило – продукт першої необхідності, споживання якого пов'язане з гігієною населення, яка, в свою чергу, є важливою складовою здоров'я нації. Кількість, якість і доступність цього виробу визначається рівнем розвитку миловаріння та культурою споживання мила. Продукція наших миловарів – засіб підтримання не тільки чистоти, а й здоров'я.

Мета дослідження: прослідкувати процес становлення і розвитку миловарної галузі у Харкові з І половини ХVІІІ століття до нашого часу. Завдання, що його ставить перед собою автор полягає в тому, щоб проаналізувати діяльність найбільших харківських підприємств, їхні досягнення та проблеми. Тема досліджена передусім на основі аналізу діяльності найбільших харківських підприємств – найстарішого в галузі Харківського миловарного комбінату і провідного сучасного приватного виробництва – «Слобожанський миловар».

Мило, що його люди винайшли ще в давнину, у Європі поширювалося як предмет розкоші та цінувалося, як дорогі ліки та зілля. І лише коли у XVII столітті остаточно сформувалося ремесло миловаріння, воно стало предметом повсякденного вжитку населення. Миловаріння на Слобожанщині почалося у I половині XVIII століття як кустарне. На межі XIX-XX століть було налагоджено промислове виробництво мила. Під час Першої світової війни почав роботу харківський милкомбінат, що став одним з найбільших у країні. У радянські часи підприємство забезпечувало цим вкрай необхідним продуктом половину республіки, успішно вирішуючи поставлену керівництвом держави задачу – замінити дефіцитну натуральну сировину на продукти відходів нафти. У важкий період становлення ринкової економіки харківські миловари не змогли налагодити конкурентоздатне сучасне підприємство і втратили лідерські позиції. З'явилися нові фірми, компанії, приватні виробництва, повернувся інтерес до лікарського мила ручної роботи.

Сьогодні відроджується домашнє натуральне миловаріння, повторюючи рецепти майстрів – кустарів. У радянські часи не замислювались над проблемою впливу хімічних речовин на здоров'я людини. Сьогоднішній українець у більшості своїй розуміється на якісній побутовій продукції. Тому відходить у минуле виробництво неякісного мила.

Над вирішенням проблеми виробництва якісної продукції за доступною ціною міркують провідні підприємства України, яким стало сьогодні ТОВ «Слобожанський миловар», якому вдається нарощувати обсяги продажу при загальному зменшенні ринку. Це відбувається за рахунок того, що використовується вживане, але ретельно відновлене і модернізоване устаткування, а це знижує собівартість; впроваджуються енергозберігаючі технології виробництва; використовується повний цикл виробництва, технологія допускає використання різних видів сировини, що знижує виробничі ризики; активно збільшується експорт; компанія сама готує фахівців. За такими підприємствами – майбутнє галузі, і, у значній мірі, здоров'я українців.

В той же час за останні роки три підприємства перестали випускати таку продукцію через велику енергоємність виробництва котельного варіння, на яке витрачається велика кількість пари.

Таким чином, «Слобожанський миловар» пройшов стрімкий шлях розвитку - стартував у 1999 році, як невелике підприємство і до 2012 – перетворився на одного з флагманів галузі. Сьогодні компанія продовжує нарощувати обсяги виробництва та експорту, розширює асортимент, впроваджує новітні технології та стандарти екологічної безпеки, а світову фінансову кризу розглядає не інакше, як можливість для освоєння нових ринків, включаючи європейський, тобто живе повноцінним життям успішного, зростаючого і амбітного підприємства. Однак головна відмінна риса підприємства «Слобожанський миловар» в тому, що засновники підприємства Олександр Політуха і Сергій Шелест своїм сьогоднішнім тріумфом наочно доводять: існує не тільки американська, але і українська мрія. А створити компанію загальноєвропейського масштабу можна і з чистого аркуша, в чистому полі і без мільйона на банківському рахунку.